

Waarvoor staan ons Helde?

Helddag, Vandykedorp 10 Okt. 1941.

I Ziel: Alle volke het hul helde
om ons volk. - Behoefte aan: in
bepaalde dag. - 10 Okt. Paul Kruger
tegelyk die kind en die vader
van sy volk.

Het die beldeveraring vir ons enige
waarde? - Regte soort gee koers en
rigting. Dit verstaan 'n mens as jy
weet - waarvoor ons helde staan.
- staan vir ideale. Neem net drie.

II in Reine, gesonde Gesinslewe: Van die

allegrootste betekenis in d. volkslewe.
Watter eenheid die huisgesin voor
die Trek was - Lich., Pringle + Steedman.
Dis ges wat voorttrekters saamneem.

Die huisgesin op die Trek.

Die huisgesin in die Bybel.

Die huisgesin en onderwys.

Huisgesin dus 'n hegte sosiale eenheid,
in gemeente v.d. Here, en in skool vir d. kinders.

Dit alles eweser kernwese van
ons individuele helde.

Trigardet - Smart wanneer die
dood in die huisgesin kom. - Trig.
se vrou.

ons moet vandag met ons heup
ag slaan. Faktore aan die werk.

Gesonde gesinslewe basis v. volk.

Gewelddadigheid v. kommunisme - Toestand
in Rusland.

III in Onbevelede Rassinewerheid: S. Afr. ^{2.}
se 3 natuurellevaste. Groot en
diepgaande verskille met witman.
Botenings. Die natuurellevraagstuk
vandaag.

Met hie vraagstuk was ons voornam-
goed bekend. Eng. beleid in K. K.
Die beleid v. ons beldegedagte van
die verlede. Veral by Pretorius.
Differensiasie & Segregasie.

Fern & beslis; billik & eerlik.
Illustrer by Pretorius - vral
segregasie, fern & beslis.

Hoog vandag Afr.-spratting.

Word epter vandag bedreig-
liberaalgesindes. Ons moet die
verantw. v. ons voogdyskap

aanvoar. Want - gelykstelling -
samenwoning - rassevermenging -
degenerasie - ondergang. - Einde.

IV Soelbrenste Narsiekap: - Vernoemste
punt. - in volk met gevoel v. narsiekap.
Vorming van ons volk in drie on-
brunelandsse distrikte. Reeds
voor die Trek.

So teny ons Voortrekkers - onoverske-
vertienw. van in eg-Afr. volke.
Hulle oë net op S.-Afr. gerig. -
Verskil tussen hulle en Eng.
kol.

Truff. uitings v. hul nasiebewysing:
Fundamentele rede vir Gr. Trek?
Smeekgebode v. Retief. So nie, trek
hulle. Dis enigste uitweg as hulle
in hul vasbeslag wil voortbestaan
Truff. woorde v. Retief: "Ons wanhoop daaraan"
En Maritz: "Ons het baie verdra."
Woorde v. egi Apr. wat hulle van
hul roeping bewys is.
Nai slegs begin v. Trek nie.
Ei grondwet - ware volksovereen-
oerhandeling met Eng. oorbied.
Kwist ook na mev. Erasmus
Smith en Charl Cilliers (9 Des. 1838)
volg ons vandag nog hierdie pad?
ons kultuurstrijd. Maar tog staan
ons volk nog. En selfs bloeiend.
Rede vir Optimisme. Tog ook ernstige
verontwaardigde tekens. Ons stadig
v. pessimisme.

V Slot: Nog ander punte, bv. diepe
godsvang - dr. Kestell en Beyers;
staatkonst. - Paul Kruger. Maar
reeds gevog. - ons helde is dood
maar hulle lewe nog. Hul
grafte is daar langs pad v.
S-Apr., maar hul grafte spreke
hul 1st ons van verheer-
ideale wat ons as in volk
keers en rigting gee.

Waarvoor staan ons Helde?

I Inl. Vrywel alle volke het hul helde.
— en het ook hul beldevering.
Die ou volke — die Grieke en die
Romeine — en die ~~moderne~~ moderne
volke. ~~van reuske~~. Selfs die
primitiewe volke was die Bantoe.
Dit is dus 'n behoefte van die
volke van die wêreld om hul
helde te eer.

Bieselfde kan van ons volk
geei word. Ook ons volk het sy
helde en ons het 'n diepe
behoefte daaraan om ons helde
op waardige wyse te eer. Wat
meer is, ons het 'n diepe
behoefte aan 'n bepaalde dag
wat ons ons helde wil wys-
ons heidedag. En daar is by ons
volk geen onsekerheid oor
wat hier die moet wees nie.
Dit moet 10 Okt. was die
dag waarop die grootste Afrikaner
die lewenslyf aanstroom het.
'n Beter en meer geskikte dag
sal ons ook nie kry nie.
want Paul Kruger is voorwaar
die toonbeeld van die beste
wat ons volk nog opgebly
het. Hy is die ware, die egte,
die oweralste Afrikaner, ~~die~~
tegelyk die kind en die
vader van sy volk.

Wat is nou die betekenis van
ons heidedag? Het dit vir
ons enige waarde? Ons
voel dadelik, en iedereen weet
indeed ook, dat heidedag
van die regte soort 'n volk
koers en rigting help gee.

en bedoel natuurlik nie in
 blinde en offerlaaslike vering
 nie, maar ^{met} die goeie in
 begrippe vering Ken ons
 en ~~as~~ ons ons helde p. hiede
 manier, dan sal ons Afr.
 heldedorn in van van
 inspirasie ons. Dan sal dit
 vir ons in pleqander wees
 wat ons ^{ten} alle tye, veel
 in krisis tye ons nie, von
 teleef, in ons volkstodern
 sal ⁱⁿ vander en ons in
 geonde nasionale koers sal
 versker. Dit kan in mens
 bes verstaan as jy weet
 waarvoor ons helde staan.
 En dit is dan die vraag
 waarmee ek my von hier
 besig hou: "Waarvoor staan
 ons Afrikaanse helde?"
 Ek dink in mens kan se
 dat ons helde staan vir
 ideale, wat vir ons as
 volk in die verlede die baar
 was, en wat vir ons vandag
 nog steeds die baar is. Ons
 helde staan vir onvermoede
 deursettingvermoë en volharding
 vir ontroufelbabe Koersvastheid,
 vir in offerwaardige helpfrees,
 ges, vir onoverklike bodern-
 vastheid, vir in reine gesunslewe,
 vir diepe godsvang, vir
 onbeveleke rassingsfheid, vir in
 geonde nasieskap, en vir
 volle staatkundige onafhanklike
 wat sy verweentlike mid in
 in onoverloste Christelike Nasionale
 Afrikaanse Republiek.

Dis onmoontlik om al hierdie
 punte te behandel en in besonderhede

aan te tonen hoedat ons helde^{3.}
in hul handel en wandel daarvoor
gelyken party bet. Son vult te veel
tyd eis, maar laat ons 'n
paar punte neer - 'n reue,
gesonde gesinsleue, onbevleete
massieweheid en doelbewuste
vesestap.

II in Reine, gesonde gesinsleue: 'n Punkt
wat van die allergrootste bet. in
verband met die volksleue is
ons helde sprek duidelik tot ons
hervan.

Opmerklik watter hegte verbint
die huisgenoot by ons voorgesette
was. Verkeie en verjess wat met
die boere v.d. Kaapkol. tredes voor
die Groot-Trek. kenmerkend
bet. geting hiervan. Heer
Lichtenstein, Thos Pringle en Andrus
deed man. Hulle se daar bet 'n
min of meer patriargale
worfing bestaan, waar die
vader is die hoof van die
huis en almal sien op na
hom. Almal in die huis is
van hom afhanglik, en by
gee leiding en raad. In
die huis is 'n woord wet, almal
le hulle daarby neer, en
by besef die groot verantw.
daarvan. Dit is hfd gess
wat daar velds by die Boere
van die Kaapse binneland
voor die Groot-Trek bestaan
bet. dit is die gess wat
die voortstap met hulle
meegeneem bet en dit is
die gess wat kenmerkend
van ons volk dwaarsdeur
'n gess. was.
In die lig hiervan is dit

verstaanbaar, waarom ook die
 Voortrekkers die huisgesin
 denigiens so'n hegte sosiale
 eenheid was. Op die Trek self en
 ook nadat die ~~Voorloper~~ hulle
 gevestig het, bly die huisgesin
 hystoriesk. Vandaar dat ons in
 herinneringe van Voortrekkers so
 dikwels lees dat-die of daardie
 trek uit soveel of soveel
 huisgesinne bestaan het. Die
 invloed van die huisgesin
 werk verder deels in soseer
 huisgesinne wat was in
 blootewantskap met mekaar
 staan ook was bymekaar
 kon. So is die Voortrekkers op
 hulle natuurlike manier
 in betreklike sterk groepe
 georganiseer gewes, maar die
 grondslag, die basis, daarvan
 was die hegte, die gesonde
 gesinsband.

Ja, in mens kan selfs
 verduidelik en sê dat, naas
 die Bybel, die huisgesin die
 rooigedagte se kosbaarste besitting
 was. Die Bybel en die huisgesin
 was selfs onafskeidbaar met
 mekaar verbonde, want in
 idere huis het die Bybel sy
 plek gehad, en volgens en
 saamlees as die huisgesin in
 die stille rus van aanbidding
 byeen was, het die vader met
 kalme waardigheid in sy
 intieme huislike toneel die
 groot en overgaanklike
 waardede uit die woordvoegels.
 Die Bybel was selfs die
 rekordboek van die huisgesin,
 want op die blanke blad

voor of achter is die name 5.
en geboortedatum van vader
en moeder samengesteld, en
daarby die name van kinder
met die datums waarop hulle
gebore is. So' was die huisgesin
in die Bybel eien; dit was tidsaak
die Bybel wat son' magtige faktor
was om die gesinsband te versterk
en te bewaar
ons verbaas ons dikwels daaroor
dat daar by die voorgeslagte
onder die omstandighede waaronder
hulle geleef het, nie meer
analfabete voorgekom het nie.
Hulle het maar baie min
fakultete vir onderys gehad,
maar tog kon hulle, of
enkele uitsondering na, lees
en skryf. Wat is die groot
rede hiervoor gewes? Eenwondig
dit dat die huisgesin so
ongeskonde bewaar gebly het, en
dat vader en moeder daar die
geleentheid gehad het om
letteronderys aan die kinders te
gee, al was dit volgens ons
bedendrygse maatstawwe
maar baie gering. Soms het
rondreisende, min of meer
ontbetrewe onderys wel ook
hietoe in die huisgesinne
meegewerk, maar dit was
gewoonlik maar kort van
duur, en baie gesinne was
ook nooit in die geleentheid
om van sulke onderys
gebruik te maak nie. In die
meeste gevalle was dit maar
vader of moeder, of albei,
wat saans na afloop van
die dag se werk by die

flickvande leggie van 'n tuisgesette
 waskers die onderwyswerk gedoen
 het. Boeke het hulle maar
 min gehad, maar 'n boek,
 die Bybel het hulle almal
 gehad en dit was die vernouste
 en in baie gevalle die ewigste,
 leesboek.

Kortom dus vir die heldegelagte
 van die verlede was iedere
 tuisgesin 'n hegte sosiale
 eenheid, 'n gemeente van die
 Here en 'n skool vir die
 kinders. Hier het ons een
 van die treffendste en woerste
 kenmerke van ons voorvaders,
 nl. dat broers en susters en
 vader en moeder deur
 onbrekbare liefdebande saamge-
 geenoer was om vir mekaar
 'n diepbare, onmisbare groep
 te vorm.

Dit was kenmerkend van
 ons heldegelagte in die algemeen
 maar dit was eweesse kenmerkend
 van ons individuele helde
 self. Dit was in hul
 tuisgesinne dat hulle die
 inspirasie en studierig gevind
 het wat hulle in staat
 gestel het om tot die hoogtes
 op te styg, tot die wyse
 ruynties van die onsigbare
 dinge waar hulle onafelike
 dade kon doen. Het maar op
 Louis Triggard die beambter
 onder beambters. Hy trek met
 die Kaapkol, deur die Kruisland
 deur die Transvaal tot 'n bo
 in die Soutpanberge, dan
 weer terug, oor die Drakensberge,
 deur die Adewald tot in

Delagoabaai, en dwarsdeur 7.
kerke lang trek in woeste
lande hou by my bruisgesin
byen, my mind by daarin
my weg, en so is daar baie
alder helde met ons verleden.
Indie lig van dit alles is dit
verstaanbaar dat ons voorvaders
het diepste sielesmart nderom
het wanneer daar ~~toe~~ een
uit die bruisgesin weggenom
word. Neral wanneer die
moeder, die bestaan van die
bruisgesin, deur die dood
weggenom word. Slaan Trigardt
gade naar by sy droefheid
by die stiefheid van my vrou
leuensgesellen versonic. Die
hale lang trek van twee en
'n half jaar met al my man
ontberijpe het hulle saam
deurgemaak, tot dat hulle op
13 April 1838 in Delagoabaai
aankom. 'n paar dae later
begin die koors my slagoffes
van die geselskap eis en
op die laaste van die maand
te ook Trigardt se vrou ylend
en uitgetel, op haar stiefheid. Die
volgende dag, die 1ste Mei, het
my nog ingegaan, maar my
was reeds doodswak en die
end was naby. Saggies probeer
my nog 'n paar woorde aan
haar man fluister, maar so
sag dat hy nie inder icon
verstaan wat sy se nie. Maar
dit was die laaste. Swemmoede
het die edele vrou om 11 uur
haar ewige rus ingegaan.
In Trigardt se Dagboek kry ons
die aangrypende ontberijping:

"Egter ken ik my niet troosten. - 8.

De droefheid overstelp my zodanig dat ik bijna buiten mijn kennis raakte. - Die moeder is uit die huissgesin weg, en daarmee het daardrie pragtjige en kostelike besitting van ons voorgeslagte 'in vrede slag' gekry.

Mit dit alles sien ons duidelike wat die betekenis en die ges van die huissgesin onder ons helde van die verlede was. En dit het vir ons vandag woodsakele geword om met ons ag heup te slaan want daar is ~~gandag~~ in ons bedendaagse samelewing baie faktore van die werk wat die heghed in die eenheid van die huissgesin ondermy. ^{Ken} Ter wille van ondermy gaan baie reeds vroeg van die huis af 'weg, sodat 'in persone gesinslewe daardene bedraeg word. In stigende mate soek die jong geslag plezier en ontspanning buite die owerlike huis om. En, wat eger is, in baie gevalle word die 'egte' Afrikaner huissgesin waar die vader die hoogte word spreek vandag as onderwets of uitgedien beskou.

Laat ons die voorbeeld van ons helde-voorgeslagte volg, want in gesonde gesinslewe is die basis van 'n. gesonde volk. Verbreek jou gesinslewe, en jy ondermy jou ondermy, jou kultuur temporel, - temporel. ^W hede volk. Juis hierin lê

die groot swaarte van die 9.
Kommunisme soos die in
Rusland toegepas is: In Rusland
word die buisgesin, soos ons
dit ken, as verouderd en
nuttelos beskou en dit
verstaan vywel nie meer nie.
Hierin lê indydaad een van
die vernagte redes waarom
ons die kommunisme in
die belang van ons volk en
ons volkslewe met hand
en tand moet beveg.

III in onbevelede Rasseverhouding: 5.-Apr.
was en is vandag nog in land
met 'n groot natuurlebevolking
3 natuurlekrasse. Groot en diep-
gaande verskille tussen die
natuurle en die wilman:
verskille van beskawing, tempera-
ment en van morele in
sedelike opvattinge. Dit is
dus byna vanselfopspreekend dat
daar uit die aanraking tussen
wilman en natuurle probleme
son ontstaan. Ons geskiedenis
is vol van sulke probleme,
en dit het in die verlede
soke talle van botings, en
dikwels veel bloedvergieting
veroorzaak. Dit is die geval
in die verlede, en al sien
ons vandag nie meer die
bloedvergieting van die verlede
nie, sit ons vandag nog met
in natuurle vraagstuk in
vraagstuk wat ongetwyfeld
een van ons allernuutste
probleme is en van die
allergrootste gevare vir ons
volkslewe oplewer.
Met die natuurle vraagstuk

10

was ons voorovers goed betand.
In die binnelande van die
Kaapkol. en in die Republiek
het hulle gedung met die
Kaffer in aanvaking gekom
en hier het hulle die
Kaffer in die praktyk goed
leer ken. ~~Daar~~ In die Kaapkol.
het hulle ook voor hulle oë
gesien wat die resultate van
in weifelende, lawelendige
geleystellingsbeleid was. Trouwens
was hulle nie self die slagoffers
van daardie beleid nie? En
moes baie van hulle nie
van hulle plase, weglou
nie verligheid nie? En het
baie van hulle nie al
hulle aardse besittings daardeur
verloor nie? Vandaar dat ons
beldegestigte van die verlede,
so goue hulle die kans gekry
het, 'n eg Afrikaanse beleid
tenooy die natuurel gaan
formuleer het wat repaan
die natuurel laat geskied
het en wat teylek is
waarborg nie die rassensheid
van die Boeredom gevorm het.
Hierdie beleid word duidelik
en hooplik uiteengeset deur
Andries Pretorius, ons groot
Boereheld ~~was~~ wat lieg
van die Voortrekkers in Natal
en ook die stigter van
die Boierep. in Transvaal
was.

In my beleid twee groot
beginsels: Biffernasie en
Segregasie - wat dit beteken.
Vander was die beleid ferm en
beslis maar billik en eerlik

was. — Illustrer die punte by 11.

Protonies, veel segregasie, en ook
ekste en heilic, ferm en heilic.

Dit is soos ons helde tot ons
spreek, en, Gode sy dank, bewaard
die meeste Afrikaners nog hfd
pad.

Maar ook in feit dat hfd beginsel
vandaag ernstig bedreig word.

Kreet v. sy. liberaalgesindes.

Gelyke regte en selfs rasse-
vermenging — Shaw.

Ons woogsaentlic om na die
stem v. ons helde te luister
om op die pad te bly wat

hulle in ons aanvangs het.
Woodsaentlic dat ons dit

verantwoordelike van
ons voogdykpeit oor die nat.

aanvaar. Alleen dan sal
ons rassiveheid handhoef.

Want gelykstelling bring same-
woning, samevoort, bring rasse-

vermenging en rassevermenging
bring defingrasie en ondergang.

En dan is dit die eindte,
die einde van die Af.-volk!

IV Doelbewuste Nasiestap: Maar ons

helde en heldegeslagte van die
verkeerde spreek ook veel tot

ons van nasiestap, doelbewuste
nasiestap. — In hier het ons

van met die vernamste punt
te doen.

In volk met in gevoel van
nasiestap is in volk met

selfrespek, in volk met geloof
in sy roeping, met geloof

in vertroue in sy voortbestaan.
Solank die volk van S.-Afr.

in nasiestap het, so lank
sal hy voortbestaan. Daarom

in nasiestap het, so lank
sal hy voortbestaan. Daarom

12.

moet ons vaststel wat ons helde
ons in verband hiermee toeroep.

Vorming van ons roek in die
drie van binnelandse distrikte.
Hier in binneland met sy hif
en leef, met sy sonshyn en
sy geware, hier is selfstandige
mense gevorm wat treg die
roek van S.-Afr. genoem kan word.

Wanneer dit gebeur het, is moelike
om te sien, maar dit was voor die
groot trek genous het. Die Trek
is juis die berys daarvoor.

So kry ons dan die Vootrekkers
wat sonder twyfel die beste, die
onvervalste veteen woordjies van
in ag-Afrikaanse roek was. Hier-
by S.-Afr. geen ander vaderland
nie. Voorrens juis tevre hoop. uit
Holland en dely ook uit Fr.
in twyfel, na S.-Afr. gekom
maar hif lande van Europa
was hulle volkome affestaf.
Hul oe was nie meer op
Europa geig nie. hulle het
net een vaderland gekom,
S.-Afr. en hier sou hulle
bly. Dit was juis die groot-
verskil tussen hulle en die
Eng. kol. v. d. tyd. Die Vootrekkers,
daarvoren was agt Afrikaners,
Afrikaners in menig en beeh.
aan S.-Afr. was hulle geber
maar nie aan een bepaalde
deel daarvan nie, as lewe
nie hulle in een deel
onmoontlik gemaak word,
dan sou hulle dit in 'n
ander deel vind.

Leet ons, by enkele
treffende uitings van hulle
nasiebewysing stilstaan
kers: wat is die fundamentele

rede vir die Groot Trek genues? 13.

Daar word gewoonlik 'n verskeidenh.
van redes sangegee, bv x x x.
Maar fundamentele rede vind ons
in die nasiebewysing van die
Voortrekkers. As h'd nasiebewysing
nie daar was nie, son die Trek
immers nooit plaasgevind het nie.
Die Voortrekkers het gevoel
dat hulle as lede van die
volk v. S.-Afr. hul nasieskap
nie in S.-Afr. moet uitblyf.
As wet en orde in die Kol.
bedreig word, is hulle smek-
gebode tot die owerheid om
doeltreffende maatreels in te
voer ten einde wet en orde te
herstel. Verskeie briewe van
Piet Retief aan Brit.-Gow.
v. d. postel. Prov. Hy wou sê
self dat as die Reg. nie ingryp
nie, sal die boere verplig was
om hul land te verlaat.

As smekgebode vii hulp
nie, en as Eng. owerheid
openlik die skant van die
Barbaars teen die Christen-
leies, dan kom hul nasie-
bewysing en hul selfrespek
in vrees, en dan trek hulle
dis die enigste uitweg as
hulle en hul nedelag as
die volk van S.-Afr. wil
voortbestaan. Treffende woorde
in Retief se mantel aan
Eng. owerheid gezeg: "Ons
waghoop daarvan: "Ons
treffend is die woorde van
Maltby: "Ons het baie verdra-
dat is die woorde van
Apitcanis herdie, epte Apitcanis,
wat die heilige roeping vol

om hulself en hul volk van
van ondergang en uitwissing te
verwaken

Dit slaps begin van Trak
nie ook baie ander dade van
Voortrekkers bewys hul
nasibewysing. Die grondwet,
voorkomstig eg- Apr. beginsel,
by hulle ware volksoorgang.
ons handel ook met Eng.
overheid aan Kaap om hul
omaf. ekem te by. Dit alles
is sprekende, klinkende bewyse
dat hulle hulle soos in
selfst. volk gevoel het, en dat
hulle daarop gesteld was
om hul gestel en hult-
selfst. met staatk. selfst.
te yngestem.

Swister in hfd verband ook
na in paar treffende nitjse
van bekende Voortrekkerfiguur-
mer. Erasmus Smith en Charl
Cillies (9 Des. 1838). Dit is by mees
geleentheid dat die ongekunstelde
Voortrekkers mit die diepte
van my edele siel gesproke
het. Dit is hier dat ons hom
as Afrikaner sien, Afrikaner
bewys van my nasieskap, en
volkome belid om selfs die
druisste offers op die altaar
van nasieskap te lê.

Volg ons vandag nog die
pad van ons helde van die
verlede? Indien wel, in
hoeveer doen ons dit? ons
het in groot kultuurstrijd te
sien en ons moet ons
handhaaf teenoor ons
magtige Engels nabyer.
Maar ten spyte daarvan,

en ten opzichte van behaalde
 en zijn berekende poging om
 die Afrikaners te verenigen, staan die
 Afrikaanse volk vandaag nog
 ongekende daar. Selfs in feet
 dat ons op kritische gebied
 in bloeityd beleef: ons Afr. lit.
 en tijdschrift. Pen is in die
 diens van die volk gestel en
 dit gee hoop van die toekomst.
 ons verenigings. Dus bemoedigende
 tekens, en side vir optimisme
 Maar ons moet gebalanserd
 wees. - ook verontwaardigde
 tekens, Afrikaners wat op geen
 Afr. tydskrif uitkies nie,
 in dood woede is om hul
 dooflike nuus in Engels
 opgedis te ky. Ook Afr. goet-geen
 Afr. boeke lees nie. Ook ander
 verontwaardigde tekens - Afr. wie
 se name op die ledelyke
 van geen Afr. vereniging voorkom
 nie. Onder ons dus Afr! wat
 met blinde onverskilligheid en
 doodse hardheid geslaan is.
 - Dus oor die skare gloed
 van ons optimisme die
 overbiddelike skade van
 die pessimisme.

V

Slot - kon ook nog ander punte
 noem, by geve godding -
 dr. Kestell ^{in die} ~~in die~~ staatk.
 naph. - Paul Kanger. Maar
 vuds genoeg. - ons sal weet,
 ons beide is dood maar
 leue nog. Hulle prafte is daer
 langs die pad v. S. - Afr. wat
 hul prafte spreek luid tot ons
 van verbeide ideale wat ons
 as in volke toes en regting
 gee.